

(Re)framing the International *Internationaal werken in de kunsten: vandaag en in de toekomst*

25 SEPTEMBER 2018, ZUIDERPERSHUIS ANTWERPEN

Tijdens het slotsymposium van het onderzoekstraject (Re)framing the International deelde Kunstenpunt al zijn verzamelde inzichten met de beeldende kunst-, podiumkunsten- en muzieksector. Er stonden 2 vraagstukken centraal waar professionals uit de sector zich in hebben vastgebeten. Gezamenlijk reikten zij ideeën aan over hoe we in 2040 idealiter internationaal zouden werken en welke concrete stappen we vandaag al kunnen zetten om daar naartoe te werken. In dit Recept voor de Toekomst zijn de potentiële ingrediënten verzameld waarmee we met elkaar aan de slag kunnen.

1. Hoe willen we in 2040 idealiter internationaal werken? Wat is ons droomscenario?

DE EERSTE DENKOEFFENING

Farbod Fathinejad en Roel Faes van TransfoCollect, en Hans Bryssinck en Fabian Barba deden een poging om utopisch te denken. Hun perspectieven vormden de aanleiding om collectief in gesprek te gaan.

Farbod Fathinejad en Roel Faes (TransfoCollect):

- Ontmoet *mensen*, geen *professionals*
- Vervang *time = money* door *rust en kalmte*
- Maak *asylum spots*: ruimte om samen te creëren
- Horizontaliseer: weg met CEO's!
- Weg met instituten die kunstenaars onderdrukken
- Stop de eenheidsworst: omarm de verschillen

Hans Bryssinck en Fabian Barba:

- Weg met de tegenstelling *centrum vs. periferie*
- Waarde wordt niet langer extern toegekend, maar ontstaat bij de betrokken actoren
- Geen visa nodig, want er zijn geen grenzen meer
- Stukken of live shows zijn geen koopwaar
- Subsidies verdeeld door een transnationaal fonds, beoordeeld door democratisch verkozen experts
- Er komen dynamische, politiek autonome, non-hiërarchische gemeenschappen

Artistieke autonomie

- Kunstenaars zijn autonome actoren
- Creativiteit en de vrijheid om die autonomie te benutten
- Kunst als vrijplaats
- Kunst is niet geïnstrumentaliseerd

Traagheid

- TIJD om diep te gaan
- Langetermijndenken & -werken
- Slow travel / Verankerd nomadisme
- Work-life balance

Systeemverandering

- Periferie wordt centrum
- Weg met cyclus: financieren – produceren – presenteren
- Meer écht samenwerken: kruisbestuiving & verbinding
- Dissonante dialoog: gesprek > goed vs. slecht

Kunst en samenleving

- Erkenning voor de rol van kunst in de maatschappij
- Kunstenaarschap verweven met andere functies
- Kunst met beide voeten in de werkelijkheid
- Wederzijds vertrouwen tussen kunst en samenleving
- Duurzame gemeenschapsvorming
- Divers publiek dat toegang heeft en betrokken is
- Weg met de term 'internationaal': want wij vertegenwoordigen toch geen natie

ALGEMENE BEDENKINGEN

Vandaag kan alles maar moet niks

- Goedkoop en makkelijk reizen 'zonder gevolgen'
- In 2040 moet alles en kan niks
- Urgentie is dan zo groot, dat we echt een omslag moeten maken

Wat als het opheffen van grenzen en toenemende globalisering bepaalde groepen steeds verder duwt richting identiteitspolitiek?

Of omgekeerd: wat als het opheffen van grenzen en toenemende globalisering leidt tot eenheidsworst:

- Als er geen verschillen meer zijn, is er ook geen eigenheid of *couleur locale*.
- Is internationaal werken dan nog wel nodig?

Zijn er geen grotere noden die moeten opgelost worden vooraleer we over kunst praten?

2. Welke stappen kunnen we vandaag al zetten om dat droomscenario in 2040 te bereiken?

DE EERSTE DENKOEFFENING

... voor dit 2de vraagstuk werd door Saïda Sakali (Koning Boudewijnstichting) gemaakt.

Saïda Sakali:

- We zitten hier in een zaal van gelijkgezinden. Wij gaan ervan uit dat kosmopolitisme een ideaal is. 'Als we maar tot een global village komen, dan komt alles goed. Maar alleen al in Antwerpen is er een groep van 30% die daar niet zo over denkt.'
- Hoe meer we openheid propaganderen, hoe meer een bepaalde groep haar eigenheid wil terugclaimen. Die eigenheid moeten we meer dan ooit in onze cultuurhuizen binnenhalen.
- In 2010 deden we ook al eens deze oefening. Toen besloten we: 'Vlaanderen heeft nood aan een grondige herdenking: diversiteit is een fundament en geen aparte categorie'.
- Maar wat bleek: de daaropvolgende diversiteits-oefening bestond vooral op papier. De administratie sprak van 'diversiteitsmoeheid'...
- We moeten elkaar terugvinden. We moeten af van het idee: 'ik mag daar niet mee werken want ik ben geen zwarte of homo of moslim'.
- Laat je niet bedotten door te denken dat wij onze ideeën aan de minister kunnen geven en dat de administratie het wel zal uitvoeren. Ga zelf aan de slag!

Breek uit je bubbel

- Er is te veel 'incest': treed uit je comfortzone
- Programmeer buiten wat je kent
- Leer nieuwe gemeenschappen kennen en betrek hen

Subsidies en statuten

- 'Slow travel' als criterium voor subsidies
- Internationaal kunstenaarsstatuut: geen natie-kunstenaars
- Subsidie voor 5 kapitalen: mens., ecol., soc., econ., artist.
- Equal funding
- Een bos van fondsjes (decentraal)

Opleiding en training

- Rol voor (hoger) onderwijs
- 'Unconscious bias'-trainingen
- Ontwikkel een nieuwe taal

Binnen organisaties

- Herstructureer bestaande structuren
- Mix functies binnen eenzelfde structuur
- Diversiteit-quota hanteren: 'kleur in de cast'
- Betrek jongeren in de raad van bestuur
- Maak instituten doorlaatbaar
- Zorg ervoor dat instituten niet louter zichzelf in stand houden

Buiten organisaties

- Meer zelforganisatie: er zijn al goede voorbeelden
- Creëer je eigen waarden en voorwaarden
- Kom los van rigide instituten
- Zet in op collectieven
- Horizontaliteit in plaats van verticaliteit
- Wissel vaak van functie, zo krijg je geen tunnelvisie

* **Inzichten.** Ann Olaerts (RITCS) blikt plenair terug op de gevoerde dialogen en formuleerde enkele overkoepelende gesprekslijnen en inzichten.

1. '(Re)framing the international'?

- Beter is: 'Reframing (the international)'
- Onze internationale werking is namelijk inherent deel van onze bredere praktijk
- Herdenken van het internationale hangt dus samen met al de rest
- Dat herdenken/reframen is nu al bezig, alleen niet voor iedereen aan dezelfde snelheid

2. Tijd en Ruimte

- Dit was de rode draad doorheen de hele dag
- Waarom beginnen we vandaag al niet met een andere invulling van tijd? Wacht niet tot 2040!
- Tijd maken is een radicale keuze, maar het is een 'keuze'

3. Doorzettingsvermogen

- Bepaalde thema's blijven terugkeren
- We moeten blijven volharden, ook al is het soms vermoeiend om op dezelfde nagel te blijven kloppen
- Ook onszelf moeten we voortdurend in vraag stellen

4. Mededogen

- In tijden van deconstructie en dekolonisering moeten we toch ook blijven construeren en opbouwen
- Durf jezelf kwetsbaar op te stellen
- En valoriseer de menselijkheid en kwetsbaarheid van anderen

→ **kortom:**

Economisch:

wereldwijd herverdelen van de middelen

Artistiek:

herdenk je hele praktijk, niet enkel internationaal

Menselijk:

durf je eigen grenzen stellen, durf 'nee' zeggen

Maatschappelijk:

diversiteit als fundament, niet als categorie

Ecologisch:

de urgentie is er NU al, dus handel ernaar

Maak die keuze.

Het is een radicale keuze, die ten koste gaat van andere dingen, maar het *is* wel een keuze.

Just do it.

Disclaimer: Dit recept is een verzameling inzichten, meningen, suggesties en ideeën die zijn ingebracht door alle deelnemers van het slotsymposium (Re)framing the International. Lees meer op kunsten.be, blog.kunsten.be en de tweede 'kunstenpocket': *(Re)framing the International. Over het nieuwe internationale werken in de kunsten* (Brussel, Kunstenpunt, 2018).
– Concept: creative consultancy Cornelis Serveert.
Vorm: Princen + De Roy.